

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ

ΟΡΙΣΜΟΣ

Ρατσισμός< ΡΑΤΣΑ = ΦΥΛΗ, ΓΕΝΟΣ: η μεροληπτική αντιμετώπιση και το αίσθημα ανωτερότητας απέναντι σε ανθρώπους , ομάδες και φυλές με διαφορετικά φυσικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Πρόκειται για τη θεωρία που στηρίζει τις κοινωνικές ανισότητες υποστηρίζοντας την ύπαρξη ανώτερων και κατώτερων φυλών.

- ❖ Επιστημονικά διαψεύδεται κάθε ρατσιστική θεωρία, μιας και δεν υπάρχει υπεροχή γονιδίων και οι διαφορές ανάπτυξης και συμπεριφοράς οφείλονται στις διαφορετικές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες διαβίωσης.

ΜΟΡΦΕΣ

Φυλετικός Ρατσισμός: οι διακρίσεις σε βάρος των ανθρώπων εξαιτίας του χρώματος ή της φυλετικής τους καταγωγής

Κοινωνικός Ρατσισμός: οι διακρίσεις σε βάρος των ανθρώπων εξαιτίας οποιασδήποτε διαφορετικότητάς τους σχετικά με →

την κοινωνική τους καταγωγή
την οικονομική τους θέση
την επαγγελματική τους κατάρτιση
το μορφωτικό τους επίπεδο
το φύλο τους
κάποιο φυσικό τους ελάττωμα
κάποια ασθένεια
ή οποιαδήποτε «παρεκτροπή» τους από τα καθιερωμένα κοινωνικά πρότυπα

Οι κοινωνικές ομάδες που πλήττονται άμεσα είναι: *οι μαύροι, οι μετανάστες, οι γυναίκες, οι μειονότητες, οι τσιγγάνοι, οι φορείς του AIDS, οι ναρκομανείς, οι μειονεκτικοί στο σώμα, το πνεύμα ή την ψυχή, οι χειρωνακτες, οι ομοφυλόφιλοι, οι φυλακισμένοι, οι νέοι, οι μαθητές με χαμηλή βαθμολογία...*

Εθνικός Ρατσισμός: Η αίσθηση υπεροχής ενός έθνους έναντι των άλλων (εθνικισμός, σοβινισμός)

Θρησκευτικός Ρατσισμός: Η αντίληψη ότι μια θρησκεία είναι η μόνη αληθινή και πρέπει να επικρατήσει έναντι των άλλων

ΑΙΤΙΑ

- ❖ Έλλειψη ουσιαστικής και κυρίως ανθρωπιστικής παιδείας, χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (Ρόλος της Παιδείας είναι η διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων μέσα από την πνευματική καλλιέργεια ,τη διαμόρφωση ηθικών αξιών , την καλλιέργεια κοινωνικών αρετών , την ψυχική ισορροπία ανθρώπων δηλαδή που δέχονται ερεθίσματα , κατανοούν , επεξεργάζονται , κρίνουν , συγκρίνουν, αποδέχονται ή απορρίπτουν πληροφορίες με τη βοήθεια διανοητικών λειτουργιών όπως η λογική και κριτική ικανότητα , η αφαιρετική σκέψη... για να καταλήξουν στη γνώση , ανθρώπων που αποδέχονται και σέβονται τον άνθρωπο ως αξία , που αναγνωρίζουν τις έννοιες της ισότητας , της δικαιοσύνης... που συνεργάζονται αρμονικά ,που είναι ψυχικά ισορροπημένοι. **Αντίθετα , όταν λείπει** , το άτομο δεν μπορεί να σκεφτεί λογικά , να κρίνει και να αξιολογήσει σωστά , αλλά υιοθετεί στερεότυπα ή προκαταλήψεις ή γίνεται θύμα προπαγάνδας . Εύκολα ,λοιπόν ,μπορεί κανείς να του καλλιεργήσει αισθήματα ανωτερότητας ή να το φανατίσει εναντίον άλλων ομάδων που δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με αυτό .Η αμάθεια και η ημιμάθεια είναι συνυφασμένες πάντα με στερεότυπα και προκαταλήψεις , που οδηγούν στο ρατσισμό)
- ❖ Οικονομικοί λόγοι
(α) επιθυμία παράνομου πλουτισμού, οικονομική εκμετάλλευση φτηνού εργατικού δυναμικού προερχόμενου από τις κοινωνικές ομάδες που υφίστανται το ρατσισμό (γυναίκες, μετανάστες, μειονότητες, κάτοικοι τριτοκοσμικών χωρών)
(β) Η ανεργία, η επαγγελματική ανασφάλεια, ο ανταγωνισμός, τα οικονομικά προβλήματα, η ανέχεια καλλιεργούν σε ομάδες μιας συγκεκριμένης χώρας ρατσιστική συμπεριφορά , αφού με ευκολία και ανακούφιση αποδέχονται πως ευθύνονται για τη δική τους δυστυχία άτομα πιο μίζερα από αυτά
- ❖ Πολιτικά συμφέροντα
(α) φιλόδοξα πολιτικά πρόσωπα που επιθυμούν να γίνουν ηγέτες των λαών τους και να επιβληθούν σε λαούς ασθενεστερούς για εκμετάλλευση εδαφών , πρώτων υλών... προσπαθούν να στηρίξουν την επεκτατική πολιτική τους σε πεποιθήσεις για φυσική ανωτερότητα του λαού τους (π.χ. άρια φυλή Χίτλερ)
- ❖ (β) πολλοί ηγέτες για να αποσπάσουν την προσοχή του λαού από τα δυσεπίλυτα εσωτερικά , οικονομικά ή κοινωνικά προβλήματα , σκόπιμα αποπροσανατολίζουν την κοινή γνώμη και καλλιεργούν φανατισμό και μισαλλοδοξία, αποκρύπτοντας έτσι τη δική τους ανικανότητα, την ασθενή βούληση και την αναποτελεσματικότητα στην επίλυση κάποιων προβληματικών καταστάσεων αποδίδοντας τις αιτίες των προβλημάτων σε μειονότητες

- **Κοινωνικοί λόγοι**
 (α) Κοινωνικά προβλήματα σε έξαρση, τα οποία δημιουργούν πάντα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη αντίστοιχων συμπεριφορών (χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η άνοδος στην εξουσία πολλών φασιστικών καθεστώτων εξαιτίας της οικονομικοκοινωνικής κρίσης μετά τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο).
 (β) Κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που στηρίζονται στη ψυχολογική δυσκολία και ανασφάλεια του ανθρώπου να αντιληφθεί και να αποδεχθεί τη διαφορετικότητα των άλλων
 (γ) ΜΜΕ :παρουσιάζουν τα γεγονότα παραποιημένα ή αποσιωπούν άλλα
- **Ψυχολογικοί λόγοι**
 (α) η τάση των ανθρώπων να θεωρούν το εαυτό τους ανώτερο , με αποτέλεσμα την υπεροψία και την επιθυμία κυριαρχίας έναντι άλλων (σύμπλεγμα ανωτερότητας) ή αδικαιολόγητα μειωμένη αυτοπεποίθηση με αποτέλεσμα τη δουλοπρέπεια και την ανασφάλεια (σύμπλεγμα κατωτερότητας)
 (β) ξενοφοβία , καθώς υπάρχουν κάτοικοι περιοχών που φοβούνται ξένους ή μειονότητες
- **Ηθικοί λόγοι**
 Όταν υπάρχει αμοραλιστικό πνεύμα, σκληρότητα, ματαιοδοξία και έλλειψη ανθρωπισμού, μπορεί το άτομο και ενστερνίζεται ευκολότερα θεωρίες ρατσιστικού περιεχομένου .

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

- Επικρατεί το δίκαιο του ισχυρότερου και όχι κοινωνική δικαιοσύνη (καταπάτηση των βασικών και αναφαίρετων δικαιωμάτων του ανθρώπου της ελευθερίας, της ισότητας, της ασφαλισμένης εργασίας, της εκπαίδευσης, της οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής δράσης). Έτσι , προκαλούνται φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας όπως βία και εγκληματικότητα , άρα κοινωνική δυσλειτουργία , καθώς τα άτομα δε συνεργάζονται αρμονικά , αλλά επικρατούν ανταγωνιστικές διαθέσεις και το πνεύμα εξόντωσης .Συχνά , οι αδικούμενες ομάδες περιθωριοποιούνται και υιοθετούν αντικοινωνική συμπεριφορά .
- Παραβιάζεται η δημοκρατία , υπονομεύεται η ίδια η πολιτική ζωή του τόπου, εφόσον δεσπόζει η αδικία και το μίσος.
- η παρεμπόδιση της ολόπλευρης καλλιέργειας και ανάπτυξης της προσωπικότητας του ανθρώπου, η εξαθλίωση, η μιζέρια, η ανασφάλεια
- η καθυστέρηση στην οικονομική ανάπτυξη ενός κράτους εξαιτίας της ελλιπούς αξιοποίησης όλου του εργατικού-παραγωγικού δυναμικού, αφού δε συμβάλλουν όλοι στο βαθμό που θα μπορούσαν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, οικονομική εκμετάλλευση ατόμων και λαών
- η περιθωριοποίηση ατόμων και κοινωνικών ομάδων μετά από την απόρριψή τους , η απομόνωση και η δημιουργία ψυχολογικών προβλημάτων στα άτομα που δέχονται ρατσιστική συμπεριφορά , η ψυχική καταστροφή , ανασφάλεια , άγχος

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Η παιδεία έχει την πιο καθοριστική συμβολή στον περιορισμό του ρατσισμού, εφόσον δίνει όλα τα εφόδια για ορθολογιστική αλλά και ανθρωπιστική προσέγγιση της ζωής:
 - καλλιεργεί την κριτική και διεισδυτική ικανότητα
 - προάγει την ελευθερία της σκέψης και της βούλησης
 - συμβάλλει στην απομυθοποίηση των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων
 - διαπλάθει την φιλόνητη βούληση του ατόμου, ώστε να είναι ευαίσθητος στα προβλήματα των άλλων
 - καλλιεργεί την αυτογνωσία, ώστε να καταλάβουμε και τα προσωπικά μας ελαττώματα και έτσι να είμαστε πιο ανεκτικοί στη διαφορετικότητα των υπολοίπων και σε κάποια πιθανά σφάλματά τους
 - ενισχύει τους δημοκρατικούς θεσμούς
 - διαμορφώνει την εθνική συνείδηση στη σωστή της διάσταση χωρίς υπερβολές, ώστε να καταλάβουμε ότι οι πολιτισμοί είναι συμπληρωματικοί
2. Χρειάζεται να υπάρχουν και να τηρούνται ευέλικτα ειδικά εκπαιδευτικά προγράμματα για όλες τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, αλλά και για να χρησιμοποιούνται όλες οι δυνατότητες πολυπολιτισμικής εκπαίδευσης με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών, της ανταλλαγής των μαθητών και κάθε μέσου που μπορεί να συμβάλλει στην εξάλειψη των διακρίσεων
3. Η οικογένεια (σωστή αγωγή, προσωπικό παράδειγμα γονέων με υπεύθυνη ανθρωπιστική συμπεριφορά,) και οι πνευματικοί άνθρωποι μπορούν να διαποτίσουν τις ψυχές κυρίως των νέων με αγάπη και πνεύμα ανθρωπισμού, ώστε να μη βρίσκουν πρόσφορο έδαφος οι ρατσιστικές θεωρίες
4. Χρειάζεται να ενισχυθούν οι δημοκρατικοί θεσμοί και ο κοινωνικός διάλογος και η πολιτική ηγεσία να προλαμβάνει ρατσιστικές εκδηλώσεις αντιμετωπίζοντας αποτελεσματικά κοινωνικά προβλήματα , όπως η φτώχεια και η ανεργία , ώστε να αποφευχθούν οι κοινωνικές εντάσεις .

Θέμα έκθεσης

Υποθέστε ότι συμμετέχετε στη Βουλή των Εφήβων και έχετε αποφασίσει να μιλήσετε για το θέμα του ρατσισμού και συγκεκριμένα για τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση ρατσιστικών φαινομένων (450-500 λέξεις)

Άσκηση

Να γράψετε την περίληψη του κειμένου (100-120 λέξεις)

«Λέξεις που... τραυματίζουν»

Σε μια τάξη Γυμνασίου κεντρικής συνοικίας ,στο μάθημα της έκθεσης ,με αφορμή ένα κείμενο άλλης εποχής γίνεται συζήτηση για τη μετανάστευση ,και ξάφνου γλιστράει από τα ίδια τα παιδιά η συζήτηση και έρχεται στους λίγους Ρωσοπόντιους μαθητές που έχει η τάξη και στα Αλβανάκια που έχει το διπλανό Δημοτικό. Εκφράζουν μεγάλο θυμό εναντίον των «ξένων» κάποια παιδιά, λένε επίθετα όπως «βρώμικοι» και «κλέφτες», λένε με πεποίθηση «μας παίρνουν τα σπίτια», «μας παίρνουν τις δουλειές», ύστερα φωνάζουν «να φύγουν!», «να φύγουν!», ενώ η εμβρόντητη φιλόλογος προσπαθεί να σταματήσει το χείμαρρο, οπότε σηκώνονται κλαίγοντας γοερά τα Ρωσοποντιάκια και φεύγουν από το μάθημα ,κι ακόμα σήμερα συζητάνε οι εκπαιδευτικοί ταραγμένοι τι πρέπει να κάνουνε.

Μικρά παιδιά που λένε τη λέξη «ξένοι» σαν βρισιά ,που λένε δίπλα της επίθετα προσβλητικά και ταπεινωτικά. Μικρά παιδιά με λέξεις που περιθωριοποιούν, που απελπίζουν ,που τραυματίζουν άλλα μικρά παιδιά. Τα παιδιά εκφράζουν αυτά που ακούνε γύρω τους ,που βλέπουν στην τηλεόραση ,που λείει το άμεσο περιβάλλον τους .Πρέπει να σκεφτούμε πολύ σοβαρά τι θα κάνουμε με ένα φαινόμενο που κανείς δεν ήξερε πριν από λίγα χρόνια ότι υπάρχει στην κοινωνία μας ,το ρατσισμό. Πρέπει να σκεφτούμε πολύ σοβαρά πώς θα διαπαιδαγωγήσουμε τα παιδιά μας, γιατί αυτά τα παιδιά θα ζήσουν οπωσδήποτε σ'έναν κόσμο πολύγλωσσο ,πολυθρησκευτικό, πολυπολιτισμικό και πρέπει να μάθουν να διαχειρίζονται τη διαφορά και την ομοιότητα.

Είμαστε χώρα -μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,και καθώς περνούν τα χρόνια και μεγαλώνουν τα παιδιά μας ,θα αυξάνονται οι «ξένοι» ελεύθερα κινούμενοι εργαζόμενοι. Έχουμε ήδη στη χώρα μας ,κατά ανεπίσημες πηγές, καμιά εξακοσαριά χιλιάδες μετανάστες και πρόσφυγες ,και ανάμεσά τους περίπου διακόσιες χιλιάδες Αλβανούς. Οι μετακινήσεις πληθυσμών, λένε οι ειδήμονες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ,θα αυξάνονται τον αιώνα που έρχεται.

Η Ελλάδα δεν είναι κοινωνία χωρίς εμπειρίες τέτοιων φαινομένων. Υπολογίζονται από τους ιστορικούς κοντά σε δυο εκατομμύρια οι πρόσφυγες από τη Μικρασία το 1922.Με τον πληθυσμό της εποχής προστέθηκε ένας πολίτης στους τέσσερις στη χώρα μας μέσα σε ελάχιστο χρονικό διάστημα. Και μολονότι υπήρξαν και τότε φαινόμενα ξενοφοβικά ,εχθρική στάση κατοίκων σε διάφορες περιοχές , που έλεγαν «δεν τους θέλουμε εμείς εδώ ,πηγαίνετέ τους παρακάτω», μολονότι ακόμα επιζηεί η ρατσιστική ανεκδοτολογία ότι οι Πόντιοι είναι δήθεν κουτοί, η πλειονότητα της κοινωνίας αντέδρασε με σωφροσύνη και ανθρωπιά, και ταχύτατα οι πρόσφυγες εντάχθηκαν στην κοινωνία αρμονικά.

Από την άλλη μεριά, ο ελληνικός λαός έχει ο ίδιος μακρά παράδοση μετανάστευσης και προσφυγιάς. Πάνω από τους μισούς θα πρέπει να είναι οι Έλληνες που έχουν στις οικογένειές τους μνήμες και εμπειρίες του πρόσφυγα και του μετανάστη. Οι πρόσφυγες του εμφυλίου πολέμου στις πρώην σοσιαλιστικές χώρες ,οι μετανάστες στην Αμερική ,την Αυστραλία και τον Καναδά. Κι ακόμα ,οι πρόσφατοι μετανάστες της δεκαετίας του 1960.Εκατό χιλιάδες άτομα το χρόνο έφευγαν για τα εργοστάσια της Βόρειας Ευρώπης. Κι εκεί έζησαν τη σκληρή ζωή του ανθρώπου που ξενιτεύεται για το ψωμί.

Αυτές οι ιστορικές εμπειρίες του ελληνικού λαού πρέπει να λειτουργήσουν σαν μαθήματα για τα παιδιά μας .Γιατί αυτές οι εμπειρίες λένε ότι ο ρατσισμός πάει χέρι- χέρι με την αυταρχική κοινωνία και την πολιτική βία. Ο ρατσισμός την καταστρέφει την δημοκρατία. Ο ελληνικός λαός έχει υποφέρει πολλές δεκαετίες και γνωρίζει τι σημαίνει αυταρχική κοινωνία και καταπάτηση των δικαιωμάτων των πολιτών, γνωρίζει καλά πόσο πολύτιμη είναι η δημοκρατία. Άρα η μεγάλη πλειοψηφία θα πρέπει ν' αντιλαμβάνεται με ευκολία ότι ,εάν ο ρατσισμός επικρατήσει ως ιδεολογία σε μια κοινωνία ,γίνεται μια τεράστια νάρκη στα θεμέλια της δημοκρατίας.

Θα πρέπει να υπάρχουν μερικοί που πιστεύουν ότι ο ρατσισμός βλάπτει μόνο τα θύματά του , δηλαδή μόνο τις ανθρώπινες ομάδες που ονομάζονται εχθρικά «ξένοι» και «ανεπιθύμητοι». Ωστόσο, μια κοινωνία που εχθρεύεται τους «ξένους», τους «αλλιώτικους», αλλόθρησκους ,αλλόγλωσσους , αλλοεθνείς ή ό,τι διαφορετικό, είναι μια κοινωνία που διεκδικεί να είναι όλοι της οι πολίτες ίδιοι και απaráλλαχτοι, εθνικά και πολιτισμικά «καθαροί». Αυτή η ιδέα της εθνικής καθαρότητας οδήγησε στο ναζισμό.

Ο ρατσισμός είναι μεγάλη νάρκη στα θεμέλια της δημοκρατίας .Δική μας ευθύνη είναι να διαπαιδαγωγήσουμε τα παιδιά μας, ώστε να μαθαίνουν γράμματα τα Αλβανάκια στα δημοτικά, ώστε να μη φεύγουν κλαίγοντας από τις τάξεις των Νέων Ελληνικών τα Ρωσοποντιάκια στα γυμνάσια, ώστε να μεγαλώνει σε πλάτος το πολύτιμο δενδράκι της δημοκρατίας ,που από το 1974 είναι ακόμα μόνο 30 χρόνων